

ПРЕДМЕТ: Препоруке за примену хигијенско-епидемиолошких мера у време пандемије заразне болести COVID-19 у просторима и на површинама које се користе за организацију прослава/пријема/конгреса/свадби и сл. (тзв. *event centri*)

У складу са Вашим захтевом од 19.2.2021. за давање предлога мера за заштиту здравља запослених, односно свих особа које учествују у организацији и реализацији прослава/пријема/конгреса/свадби и сл. (*event industrija*), као и свих учесника на поменутих скуповима/догађајима, достављамо Вам препоруке за спровођење хигијенско-епидемиолошких мера за спречавање појаве и ширења заразне болести COVID-19.

Превентивне мере за спречавање појаве и ширења инфекције изазване SARS-CoV-2 вирусом су базирани на основним хигијенско-епидемиолошким принципима:

- ограничавање/онемогућавање директног контакта и обезбеђење сигурне дистанце приликом личне комуникације и обављања радних процеса и свих других активности, у циљу смањења капљичног преноса вируса, који представља доминантни пут трансмисије (физичко дистанцирање);
- висок степен личне хигијене, дезинфекције и коришћења личне заштитне опреме;
- висок степен хигијене објеката, радног места, помоћних објеката, непосредног пословног окружења на радном месту, прибора, опреме, машина за рад, возила и сл. Наведено укључује појачану дезинфекцију, често природно проветравање затвореног простора и придржавање препорука за примену вештачке вентилације и климатизације затвореног простора.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА *EVENT INDUSTRIJU* У ВЕЗИ СА ПОСТУПЦИМА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПОЈАВЕ И ШИРЕЊА ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

У било ком сегменту радног процеса се не сме ангажовати особље које има клиничку слику или постоји основана сумња на заразну болест COVID-19 или располаже доказом да је позитиван на присуство SARS-CoV-2.

Такође, у случају клиничке слике или постојања основане сумње на заразну болест COVID-19 или доказа о инфекцији вирусом SARS-CoV-2 чланова породице или других особа са којима је запослени био у контакту (што је запослени у обавези да пријави послодавцу), исти не сме бити ангажован у радном процесу, најмање 14 дана од почетка болести, односно од последњег контакта са инфицираним. Пре повратка на посао

запослени мора обавити контролни преглед у надлежном дому здравља и доставити доказ о оздрављењу, односно о изласку из изолације.

Потребно је ангажовати особу која ће бити овлашћена и одговорна да спроведе и контролише спровођење свих хигијенско-епидемиолошких мера прописаних овим документом у току припреме самог догађаја и која ће вршити надзор над њиховим спровођењем током трајања скупа/догађаја.

Особље које ће бити ангажовано на организацији и реализацији скупова/догађаја, мора унапред бити обучено за примену свих хигијенско-епидемиолошких мера које су прописане овим документом.

Поред тога, на местима где се обављају радни процеси, као и у објектима које користе запослени/радно ангажовани (места за пресвлачење, места за паузу, заједничке просторије, санитарне просторије и сл.), поставити писане инструкције и упутства о мерама и поступцима за спречавање појаве и ширења заразне болести, који садрже информацију о симптомима заразне болести.

Организаторе скупова/догађаја обавестити о свим хигијенско-епидемиолошким мерама које су дефинисане у овом документу.

Поред тога, у сви просторијама где ће боравити учесници догађаја, поставити писане инструкције и упутства о мерама и поступцима за спречавање појаве и ширења заразне болести, који садрже информацију о симптомима заразне болести.

Ова мера је неопходна да би се, адекватним и благовременим обавештавањем запослених/радно ангажованих и учесника, обезбедила доследна и правилна примена превентивних мера и подигла свест о постојећем ризику и важности и обавези примене мера за безбедан боравак у одређеном простору.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ОРГАНИЗАТОРЕ СКУПОВА

- Ограничити трајање свих скупова;
- Обезбедити да догађајима присуствују само позване особе, односно особе које се налазе на списку учесника/званица. Ово се може спровести ангажовањем тзв. COVID редара. Поред наведеног, COVID редар, у току трајања догађаја, има обавезу да усмерава, опомене или, чак искључи са скупа лице које се не понаша у складу са прописаним мерама. Препоручује се да организатори скупа унапред обавесте учеснике о ангажовању COVID редара, што улива додатно поверење у безбедност планираног догађаја;

- Обезбедити да се све препоручене хигијенско-епидемиолошке мере, дате у овом документу, доследно спроведу;
- Обавестити све позване учеснике о хигијенско-епидемиолошким мерама којих се морају придржавати током самог боравка на догађају, а које су прописане овим документом (препоручујемо као прилог уз позив за догађај);
- Обавезно чување спискова званица у трајању од најмање 30 дана од дана догађаја.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ОРГАНИЗАЦИЈУ И ОПТИМИЗАЦИЈУ РАДНИХ ПРОЦЕСА И ДРУГИХ АКТИВНОСТИ У ЦИЉУ СМАЊЕЊА ФИЗИЧКОГ КОНТАКТА И ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИНЦИПА ФИЗИЧКОГ ДИСТАНЦИРАЊА

- **ПРЕМА НАРЕДБИ О РАДНОМ ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРНИМ ОГРАНИЧЕЊИМА ЗА ВРЕМЕ НЕПОВОЉНЕ ЕПИДЕМИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ ТОКОМ ТРАЈАЊА ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ COVID-19 (СЛ. ГЛАСНИК БР. 33 ОД 4. АПРИЛА 2021.):**
 - Између столова мора бити размак од најмање два метра, тако што се тај размак рачуна између особа које седе за различитим столовима;
 - За столом не може седети више од пет особа;
 - Уколико не постоје столови и столице за седење, растојање између свих присутних лица мора бити такво да на сваких 9 метара квадратних може боравити само једно лице.
- Ова препоручена површина се односи и на сценске извођаче;
- Колико год је могуће, груписати по столовима чланове истог домаћинства или особа које су у свакодневном контакту;
- Уколико је простор такав да се препоручена физичка дистанца не може одржати, неопходно је смањити број присутних у истој просторији/на истом простору;
- Препоручује се да се видно означи максимално дозвољен број људи који могу бити присутни у просторији или на отвореној површини;
- У случају да објектат поседује више улаза и излаза, раздвојити и јасно означити места за улаз и излаз;
- Организовати улаз у објекте тако да се не стварају гужве и да се одржава физичка дистанца од најмање 2м;

- Ангажовати особље које ће спроводити учеснике догађаја до столова или места у конгресној сали како би се смањиле гужве и непотребно кретање учесника по целом простору;
- Укидање подијума за игру – како би поставка простора била идентична класичним ресторанима;
- Постављање баријере од плексигласа или другог материјала, који се лако чисти и дезинфикује, између музичког оркестра и публике;
- Избегавање било каквог директног контакта, односно традиционалног честитања, грљења, љубљења и сл. на прославама;
- Онемогућити послуживање присутних по принципу „шведског стола“, већ организовати да се гости послужују за столом.

МЕРЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ, ДЕЗИНФЕКЦИЈЕ И ЗАШТИТЕ

- Бесконтактно мерење температуре при уласку сваког учесника скупа/догађаја;
- Обезбедити запосленима и учесницима довољне количине течног сапуна, убруса, текуће воде и дезинфекционих средстава на бази 70% алкохола за прање руку (опционо други препоручени дезинфицијенс за ову намену);
- Појачана лична хигијена, учестало прање и дезинфекција руку;
- Заштитне рукавице нису неопходне, јер се препоручује често и темељно прање руку и дезинфекција;
- Изузетак су запослени/радно ангажовани у кухињи који, по принципима добре хигијенске праксе, увек морају носити латекс рукавице;
- **Ношење заштитних маски је обавезно за све (и за запослене и за учеснике) све време боравка на догађају, било у затвореном објекту или на отвореном (у моментима када не конзумирају храну или пиће);**
- **Од обавезе ношења маски могу бити изузети само поједини музички извођачи и то само у тренутку извођења (певачи, извођачи на дувачким инструментима), али тада се препоручује постављање физичке баријере (од плексигласа или другог материјала који се лако чисти и дезинфикује) између њих и остатка групе;**
- **Маска за лице мора добро да пријања на нос и уста. Сваки други начин коришћења заштитне маске се сматра неправилним и неприхватљивим и**

овлашћено особље има обавезу да особу опомене, а по потреби, и удаљи, уколико се не одазове опомени;

МЕРЕ ХИГИЈЕНЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЈЕ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ И ПРИБОРА

- Пре почетка скупа/догађаја потребно је спровести детаљно прање, чишћење и дезинфекцију простора, прибора и опреме, као и проветравање свих просторија;
- Природно проветравање просторија спроводити што је чешће могуће у току самог скупа/догађаја;
- Уколико вода за пиће није коришћена у објекту дуже од седам дана, отворити све славине и пустити да вода истиче све док се не испусти цела запремина воде у цевима, односно док вода не поприми своје уобичајене карактеристике (изгуби евентуално присутну боју и мутноћу и устали јој се температура);
- На улазу у затворене објекте поставити дезо-баријеру (сунђер или крпу добро натопљену дезинфекционим средством), као и дозере са средством за дезинфекцију руку на бази 70% алкохола (опционо други препоручени дезинфицијенс за ову намену). Уколико је могуће, препоручују су бесконтактни дозери;
- Дозере са дезинфекционим средством поставити и на неколико пунктова у самој просторији;
- Хигијена кухињског и барског инвентара- прање машинама под виском притиском и високом температуром уз коришћење професионалних средстава за прање, уз завршну дезинфекцију наменским дезинфекционим средством;
- При коришћењу дезинфекционих средстава водити рачуна о правилној примени у складу са упутством произвођача везано за намену, концентрацију, начин примене и неопходно контактено време. **СТРОГО ВОДИТИ РАЧУНА ДА ДЕЗИНФЕКЦИОНО СРЕДСТВО НЕ ДОЂЕ У КОНТАКТ СА ХРАНОМ!**
- Дезинфекција и прање свих текстилних елемената (салвете, столњаци,...) у професионалним фирмама за прање са сертификованим дезинфекционим средствима;
- Детаљно прање, чишћење и дезинфекција простора, прибора и опреме, као и проветравање свих просторија, након завршетка скупа/догађаја.

ВЕНТИЛАЦИЈА

С обзиром на доказе међународних релевантних институција (Светска здравствена организација, Европски центар за превенцију и контролу болести- *European Centre for Disease Prevention and Control ECDC*) да коришћење вештачке вентилације и климатизације затвореног простора у условима епидемије изазване вирусом SARS-CoV-2 представља ризик за ширење вируса и обољевање особа које у таквом простору бораве, **приоритет се даје природној вентилацији** свих затворених простора, где год и када год је то могуће.

Узимајући у обзир да се током одређених месеци у години не могу обезбедити адекватни микроклиматски услови без коришћења уређаја за вештачку вентилацију и климатизацију, односно да у одређеним затвореним просторима нема могућности природног проветравања, приоритет се даје коришћењу вештачке вентилације и климатизације **без рецикулације ваздуха, односно системима који раде на принципу „увлачења 100% ваздуха из спољне средине“.**

У случају система који обезбеђују мањи удео спољног ваздуха или га уопште не обезбеђују, **што повећава ризик од ширења вируса**, у таквим просторијама се дозвољава коришћење система за вештачку вентилацију и климатизацији, **условно** уз поштовање следећих мера:

- ✓ Уређаји треба да раде пуним капацитетом у време када је простор празан, а када су у простору присутне особе, систем подесити на нижи режим рада, према техничким могућностима;
- ✓ Уколико уз вештачку вентилацију постоје и услови за природну вентилацију, препорука је да се периодично (на сваких 30 минута или сат времена) отворе прозори и/или врата у трајању од неколико минута и на тај начин обезбеди додатна размена ваздуха;
- ✓ За вентилацију и климатизацију затвореног простора препоручује се примена вентилационог система са *HEPA* филтерима, који се морају редовно одржавати, чистити и мењати, у складу са произвођачком спецификацијом;
- ✓ Избегавати директни проток (дување) ваздуха према присутнима, јер је утврђено да се тиме омогућава ширење вируса са потенцијалног носиоца на остале здраве особе које се налазе у струји ваздушног тока (искључити места за седење и рад запослених у тим зонама);
- ✓ Оператери на одржавању и функционисању система за вентилацију и климатизацију су у обавези да појачају мере чишћења и дезинфекције извода,

филтера, решетки и свих делова система који су иначе техничким процедурама за то предвиђени.

Расхладне уређаје укључивати када је температура спољашњег ваздуха већа од 28°C. Када су спољашње температуре ниже, не укључивати расхладне уређаје, јер се могу обезбедити оптимални микроклиматски услови природним проветравањем затвореног простора, те нема оправдања за повећање ризика од ширења вируса SARS-CoV-2 коришћењем расхладних уређаја. Оптимална температура ваздуха затвореног простора током летњег периода треба да је за 5°C нижа у односу на спољну температуру ваздуха, односно лети да се креће у распону 24-29°C, а зими 20-24°C.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА КОРИШЋЕЊЕ САНИТАРНИХ ПРОСТОРИЈА

- Број особа које користе санитарне просторије ограничити – препоручује се боравак само 1 особе у санитарној просторији или више особа у истом тренутку уколико се може избећи близак физички контакт;
- На улазним вратима у санитарне просторије поставити обавештење о обавезном детаљном и правилном прању руку и њиховој дезинфекцији након коришћења санитарне просторије;
- У санитарним просторијама морају бити на располагању довољне количине тоалет папира, по могућству једнократних папирних уложака за облагање даске WC шоље, течни сапун, топла вода и једнократни папирни убруси за руке или апарат за сушење руку, као и дозер са дезинфекционим средством за руке на бази 70% алкохола (опционо други препоручени дезинфицијенс за ову намену). Уколико је могуће, препоручују су бесконтактни дозери;
- Канте за отпад у санитарним просторијама треба да буду са поклопцем који се отвара ножном педалом;
- Више пута у току дана, спровести чишћење и дезинфекцију санитарних просторија, подова и свих контактних површина.

ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ

- Обезбедити довољан број канти за сакупљање отпада. Канте за отпад морају бити унутра обложене пластичном кесом и имати поклопац који се отвара ножном педалом која онемогућава контакт особа са кантом и садржајем.

- Поред комуналног и другог отпада који се генерише, неопходно је обезбедити довољан број канти и кеса за сакупљање употребљених заштитних средстава (рукавице, заштитне маске, хигијенске марамике за једнократну употребу). Кесе са овим отпадом се одлажу на посебно обележено и заштићено место, а након 72h се одлажу као комунални отпад.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ЗАПОСЛЕНЕ / РАДНО АНГАЖОВАНЕ

- Уколико има клиничку слику или посумња на заразну болести COVID-19 код себе, чланова своје породице или других особа са којима је био у контакту или располаже доказом да је позитиван на присуство SARS-CoV-2 вируса, као и чланови његове породице и блиски контакти, о томе мора обавестити послодавца, који је у обавези да из радног процеса искључи и друге запослене који су били у контакту са доказано или потенцијално зараженом особом, до оздрављења, односно до завршетка изолације;
- Спроводи све превентивне мере прописане овим документом како би сачувао своје здравље, као и здравље других запослених и учесника скупа/догађаја;
- Наменски користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица;
- Личну одећу држи одвојену од средстава и опреме за личну заштиту на раду и радног одела;
- Пре почетка рада прегледа своје радно место, укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице;
- Пре напуштања радног места, радно место и средства за рад остави у таквом стању да се не угрожавају друга лица;
- У складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца/друго овлашћено лице о неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених и учениска скупа/догађаја.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА УЧЕСНИКЕ ДОГАЂАЈА

- У позиву за скуп/догађај, организатор треба да обавести учеснике да истом не присуствују, уколико испоље клиничку слику или сумњу на заразну болести COVID-19 код себе, чланова своје породице или других особа са којима су били у контакту или уколико располажу доказом о позитивности на присуство SARS-CoV-2 вируса, као и чланови породице и блиски контакти;
- Учесници скупа/догађаја су у обавези да поштују све превентивне хигијенско-епидемиолошке мере дефинсане у овом документу, а о којима ће бити благовремено обавештени од стране организатора скупа.